

NEIGINIO FORMAVIMOSI PRINCIPAI IR JO SKIRTUMAI ŠIUOLAIKINĖSE ROMANŲ (PRANCŪZŲ, ISPANŲ, ITALŲ) KALBOSE

Arūnas Stuogys

Lietuvos muzikos ir teatro akademija, Gedimino pr. 42, LT-01110 Vilnius, Lietuva

El. paštas kalbos@lmta.lt

Straipsnyje nagrinėjama neiginio raida romanų kalbose, bandoma atsakyti į klausimą, ar teigiamai, ar neigiamai lotynų kalboje buvo vartojamas tarinio pakartojimas. Klasikinėje lotynų kalboje šiam tikslui pradėta vartoti tam tikrus prieviksnius arba dalelytes. Romanų kalbos nuėjo tuo pačiu keliu ir sukūrė teigiamas ir neigiamas morfemas. Prancūzų kalbos veiksmažodžio neiginys esmingai skiriasi nuo ispanų ir italų kalbų neiginio. Sudurtinis veiksmažodžio neiginys yra prancūzų kalbos sandaros ypatybė, o ispanų ir italų kalbų veiksmažodžio neiginiai būdingas paprastumas.

Reikšminiai žodžiai: teiginys, neiginys, leksinis niuansas, leksinės ir gramatinės apraiškos, nulinė kategorija, teigiamos ir neigiamos morfemos, veiksmažodžio ir vardažodžio neiginys, rėminė konstrukcija, dvigubasis neiginys.

Įvadas

Romanų kalbotyra sukaupė didžiulę faktinę medžiagą apie įvairius kitimo procesus tose kalbose, ir tai leidžia pradėti apibendrintai tyrinėti, siekiant parodyti pagrindinius struktūrinius jų tipus.

Kitimo procesas – tai sudėtingas reiškinys, apimantis elementų atsiradimą, transformaciją ir diferenciaciją, jų ryšių atsiradimą ir pasikeitimą, elementų ir sistemos pasikeitimą. Lyginant giminingas kalbas pirmiausia atkreiptinas dėmesys į diferenciacijos procesus.

Tyrimo objektas. Neiginys yra viena iš labiausiai paplitusių kalbos kategorijų. Gramatikos specialistui terminas *neiginys* susijęs su semantiniu reiškiniu ir leksinėmis bei gramatinėmis formomis, kuriose jis yra realizuojamas. Sakinys *Ulysse nēst pas lą* turi tiesos reikšmę, priešingą teigiamam sakiniui *Ulysse est lą*. Jeigu vienas sakinytis yra teisingas, tai kitas yra ne-

teisingas (Riegel 1999: 410). Natūralios kalbos tyrimo kontekste terminas neiginys dažniausiai vartojamas semantiniam reiškiniui aprašyti. Neiginys yra tolygus „tiesos reikšmės inversijai“ (pereiti iš teisingo į neteisingą). Gramatikos požiūriu terminas *neiginys* metoniminiu būdu nurodo žodžius, vartojamus siekiant gauti šią semantinę reikšmę (Arrivé 1986: 396). Neiginys susietas tam tikrais ir savitais ryšiais su predikatyvumo kategorija (Пешковский 1956: 388). A. M. Peškovskis nurodo, kad neiginys, esantis prie kokios nors kitos sakinio dalies, nesuardo bendros teigiamos pasakymo reikšmės. Jeigu aš sakau, kad domiuosi „ne šita knyga“, aišku, kad aš vis dėlto „kažkokia knyga domiuosi“. Sakinius su teigiamu tariniu, bet su neigiama dalelyte, esančią prie kitos sakinio dalies, A. M. Peškovskis vadina iš dalies neigiamais, o sakinius su neigiamu tariniu – visiškai neigiamais. Jei tik

tariniui priklausantis neiginys suformuoja neigiamą mintį, tai, vadinasi, tik tarinys ir išreiškia mintį, – mano A. M. Peškovskis. Akivaizdumo dėlei palyginkime visiškai neigiamą sakinį su iš dalies neigiamu, kur neiginys yra prie veiksnio: *jis neina ir ne jis eina*. Abiejuose sakiniuose yra paneigiamas realus veiksnio ir tarinio ryšys, tačiau pirmuoju atveju tai vyksta tarinio atžvilgiu, o antruoju – veiksnio atžvilgiu. Pirmasis tipas yra iš tiesų neigiamas tiesiogine šio žodžio prasme, o antrasis turi savyje teiginį (vadinasi, kažkas kitas eina). Šią problemą taip pat nagrinėja minėtasis M. Riegel. Visas neiginys, nukreiptas į visą sakinį, išreiškiamas pasitelkus *pas* arba *point*, susietas su dalelyte *ne*: *Claire n'est pas rentrée*. Jis atitinka loginį teiginį: *Il est faux que Claire soit rentrée* ir prieštarauja teigiamam sakiniui *Claire est rentrée*, kuris teigiamai atsako į tą patį klausimą *Claire est-elle rentrée*?

Dalinis teiginys nukreiptas tik į vieną sakinio dalį. Jis išreiškiamas neigiamais žodžiais, susietais su dalelyte *ne*. Pilnutinis neiginys, išlaikydamas neigiamą sakinio reikšmę, gali sietis tik su vienu tam tikru komponentu. Kai po veiksmazodžio eina tiesioginis papildinys arba aplinkybės, neiginio laukas yra susiaurinamas komponento, einančio po veiksmazodžio, atžvilgiu, o kita sakinio dalis yra numanoma. Sakinyje *Je ne l'ai pas tuée avec ce couteau* neiginys yra nukreiptas į įrankį (*ce couteau*), ir veiksmas yra numanomas (*Je l'ai tuée*) (Riegel 1999: 411–412).

Neiginio išraiškos priemonės yra skirtingose romanų kalbose. Sudurtinis veiksmazodžio neiginys – prancūzų literatūrinės kalbos norma, o ispanų ir italų kalbose, atvirkščiai, neiginys pasižymi paprastumu.

Straipsnio tikslas yra išnagrinėti neiginio raidą šiuolaikinėse romanų kalbose, atskleisti jo susiformavimo sąlygas, parodyti, kaip polinegatyvinis prancūzų kalbos sakinio tipas pakeitė mononegatyvinį lotynų kalbos sakinį, kuris vis dėlto nėra būdingas ispanų ir italų kalboms.

Tyrimo metodas. Straipsnyje naudojamas lyginamasis metodas analizuojant analogiškus pavyzdžius visose trijose kalbose. Pavyzdžiai

paimti iš šiuolaikinių prancūzų, ispanų, italų ir ispaniškai rašančių Lotynų Amerikos rašytojų kūrinių. Daugiau iliustruojama prancūzų kalbos pavyzdžiais, nes joje neiginys turi daugiau raiškos būdų. Analogiškų pavyzdžių palyginimas ryškiai atskleidė neiginio bendrumus ir skirtumus visose trijose šiuolaikinėse romanų kalbose.

Tiriamąjo darbo analizė

Tyrimas aprėpia mokslinės literatūros, nagrinėjančios neiginio raidą šiuolaikinėse romanų kalbose, bendrumus ir skirtumus.

Kalbėdamas apie realią tikrovę, ją vertindamas ir susidarydamas savo požiūrį, žmogus arba tvirtina, arba neigia ką nors, arba daro kokias nors pataisas informacijos sraute. Informacijos srauto niuansai atsiranda teigimo arba neigimo fone.

Straipsnyje „Gramatinis neiginys kaip bendrosios kalbotyros problema“ K. D. Dondua, remdamasis gausia buvusios SSRS ir užsienio kalbininkų, tyrinėjančių šią problemą, medžiaga, rašo, kad gramatinis neiginys yra viena iš svarbiausių bendrosios kalbotyros problemų, ir būtent ta jo dalis, kuri aiškina gramatinių ir sąmonės kategorijų tarpusavio santykius (Дондуа 1948: 162). Šią problemą nagrinėjo ir nagrinėja įvairių mokyklų ir kryptų kalbininkai ir nuolat ją nagrinėdami surado atsakymą į kai kuriuos konkrečius klausimus.

Neiginys, kaip jau minėjome, yra viena iš labiausiai paplitusių kalbos kategorijų. Kiekvienas sakinyje išreiškia arba teigimą, arba dialektiškai su juo susietą neigimą. Platus neiginio paplitimas įvairių struktūrų kalbose kyla iš jo buvimo realioje tikrovėje ir yra žmogaus mąstyme.

Ž. Vandriesas taip apibūdina teiginį kalboje: „Neiginio reikšmė yra daug didesnė negu paprastos priesagos, žyminčios gramatinę kategoriją arba žodžio pavartojimą; priskirdami teiginį morfemoms, mes visiškai neteisingai suvokiame jo reikšmę“ (Vendryes 1921: 178).

Neatskleisdamas vidinio teiginio ir neiginio ryšio kalboje, A. Bain kreipia dėmesį į platų šių kategorijų paplitimą kalbos suvokimo požiūriu. Kiekvienas sakinyss arba tvirtina, arba neigia, ir neiginys nėra sudėtingesnis už teiginį (Bain 1904: 271). Tikrovėje teiginio arba neiginio elementas yra kiekviename sakinyje. Nors A. Bain ir atkreipia dėmesį į platų teiginio ir neiginio paplitimą kalboje, jis truputį susiaurina jų paplitimo ribas.

Loginis ir gramatinis neiginiai parodo tuos pačius objektyviosios tikrovės faktus. E. I. Šendels įrodė, kad kalbinis neiginys savo apimtimi daug platesnis už loginį, nes „kiekvienoje kalboje yra ne vienas, o keletas neiginio išreiškimo būdų“ (Шендельс 1959: 129).

Neiginio kategorija išreiškia neigiamo ryšio buvimą tarp dviejų sakinio dalių. K. D. Dondua jau minėtame straipsnyje analizuoja Ž. van Ginekeno teiginius apie tai, kad loginis ir kalbinis neiginiai nesutampa. Todėl straipsnio autorius cituoja Ž. van Ginekeną: neiginiai, bent jau pradžioje, buvo tiktai jausmo, pasipriešinimo jausmo reiškėjai (van Ginneken 1907: 199, 208). Ž. van Ginekenas taip aiškina sudurtinį neiginį: „Neiginys natūralioje kalboje nėra loginis neiginys, o uždraudimo, pasipriešinimo jausmas, tai ypač ryškiai rodo tas faktas, kad du arba keletas neiginių ne sulygina, bet sustiprina vienas kitą“ (van Ginneken 1907: 199). Šis reiškinys sutinkamas visose pasaulio kalbose ir visada jo loginis aiškinimas susiduria su naujais sunkumais (van Ginneken 1907: 199–200). Sunkumai, apie kuriuos kalba Ž. van Ginekenas, ne tik egzistuoja, bet yra ir neįveikiami tyrinėtojai, bandančiam atrasti kalbos neiginyje loginio neiginio absoliutų ekvivalentą. Įveikti šiuos ir panašius sunkumus galima tik teisingai atsižvelgus į įvairių tipų tarpusavio santykius tarp gramatinių ir leksinių kategorijų (Дондуа 1948: 180).

Platus neiginio paplitimas romanų, kaip ir kitose indoeuropiečių kalbose, yra akivaizdus nagrinėjant bet kokį tekstą. Kad ir kokį tekstą imtume, jame bus gramatiškai įvairiai apiformintų ir turinčių skirtingus leksinius niuansus neiginių.

Kasdienėje kalboje neigti vieną ar kitą kokio nors daikto ypatybę reiškia kartu slapčiai (implycite) jam priskirti kitą ypatybę. Pagal formalią logiką „neigti kokią nors ypatybę – reiškia tvirtinti, kad ji nepriklauso šiam daiktui: neiginys tik panaikina, bet neleidžia nieko numatyti“ (Минто 1905: 46–47).

Neiginio kategorija yra tokia daugialypė savo leksinėmis ir gramatinėmis apraiškomis, lygiai kaip ir morfologinėmis išraiškos priemonėmis, kad nagrinėjant vienus ar kitus su ja susijusius klausimus, iškyla būtinybė klasifikuoti neiginio tipus.

Neiginys, kaip kalbos kategorija, išreiškia neigiamus dviejų sąvokų aspektus tam tikromis kalbos priemonėmis. Kitaip nei teiginys, kuris yra laikomas nuline kategorija, neiginys turi neigiamą morfemą. Teiginio kategorija, kaip ir didžiuma nulinių kategorijų, neturi savo išraiškos priemonių. Atsakant į klausimą teigiamai arba neigiamai, lotynų kalboje buvo vartojamas tarinio pakartojimas. Pvz.:

Tarinio pakartojimas skatino viso sakinio pakartojimą. Vis dėlto klasikinėje lotynų kalboje pradedama vartoti tam tikrus prieveiksnius arba dalelytes (certe, plane, ita – teigiamam atsakymui ir minime – neigiamam). Taigi lotynų kalboje jau sukurtos savarankiškos ir neigiamos morfemos, pakeitusios visą sakinį (Tekavčič 1972: 677). Romanų kalbos nuėjo tuo pačiu keliu ir sukūrė teigiamas ir neigiamas morfemas. Teiginys gramatinių formų atžvilgiu yra apibūdinamas nuliniiais rodikliais. Neiginiui išreikšti egzistuoja specialios gramatinės kalbos priemonės, kurios suvokiamos kaip neiginys nulinio teiginio apipavidalinimo fone (Шендельс 1959: 125). Teiginys ir neiginys priklauso priešingoms kategorijoms.

Romanų kalbos sukūrė sudėtingą neiginio sistemą predikacijoje. Prancūzų kalbos neiginio

reiškimo būdai gerokai skiriasi nuo lotyniškų. Sudurtinis veiksmazodžio neiginys yra prancūzų kalbos ypatybė. Kaip ir kitose kalbose, yra du neiginio tipai: pilnutinis, arba veiksmazodžio, ir dalinis, arba vardažodžio. Jų raida iš lotyniškojo *non* yra rezultatas įvairių funkcijų pasiskirstymo tarp kirčiuotos ir nekirčiuotos neigiamos dalelytės formų.

Pagal formalųjį pilnutinio neiginio priemonių vartojimą prancūzų kalba priklauso polinegatyviosioms kalboms. Polinegatyvūs prancūzų kalbos sakinio tipas pakeitė mononegatyvinį lotynų kalbos sakinį, kuriame antro neigiamo elemento naudojimas suteikė teigiamą prasmę (*duplex negatio – affirmatio*). Dvigubo neiginio pobūdis prancūzų kalboje turi aiškiai išreikštą specifiką. Gana dažnai sutinkamas netgi ir trigubas neiginys. Pvz.: 1. *Il me comprendra, et il ne dira rien q **personne*** (Pagnol 1958: 119). 2. *Malgré tout ce qu'il éprouvait déjà si fort, ce qu'il n'identifiait pas encore exactement, était là, dans sa poitrine, q le serrer, q le pincer, q commencer un petit travail de rongeur obstiné **que rien n'arrête jamais*** (Clavel 1965: 113). 3. *C'étaient comme des yeux qui n'auraient **jamais rien** regardé de ce que tous les yeux humains ont accoutumé q refléter, des yeux vierges encore d'expérience terrestre* (Proust 1924: 78).

Ispanų ir italų kalbose tai įmanoma tik tokiais atvejais, kai šie neigiami žodžiai turi skirtingas reikšmes kaip, pavyzdžiui, *nadie* (gyvasias būtybes žyminčių sąvokų neigimas), *nunca* (laiko aspekto neigimas). Esant neiginiui isp. *no*, ital. *non* nė vienas iš jų negali būti prieš veiksmazodį (Bello ir kt. 1954: 351; Tekavčič 1972: 672). Pvz.: isp. *El capitán se haba muerto hacía ya muchos años, pero la tripulación **no** quería decir **nada a nadie*** (Cela 1975: 2009). It. *Hai ragione: dico soltanto che Lanziani è un ragazzo intelligente, serio, che **non** ha mai scherzato con **nessuno*** (Céspedes 1975: 22).

A. M. Dyrul straipsnyje „Apie romanų kalbų dvigubą neiginį“ išsamiai nagrinėja neiginio kaitą romanų kalbose. Jis pabrėžia, kad galimybė vartoti neigiamame sakinyje du ir daugiau neigiamus elementus (žr. pateiktus prancūzų

kalbos pavyzdžius) ir nebuvimas tokios galimybės kitose kalbose (plg. lotynų *nemo hoc dixit*; anglų *nobody said so*) iškėlė vadinamąją dvigubo neiginio problemą. Matyt, jos negalima paaiškinti tik kalbos tendencija pastiprinti neiginį (Дырл 1967: 72). Lotynų kalbai buvo būdingas mononegatyvinio tipo sakinys. Romanų kalbose jis išnyksta ir beveik visiškai pakeičiamas polinegatyviniu. A. M. Dyrul mano, kad polinegatyvinė konstrukcija, paplitusi romanų kalbose, galėjo atsirasti remiantis dviejų tipų sinteze lotynų kalboje: *non video ullum* ir *video nullum*. Jeigu ispanų ir italų kalbose užtenka vieno neigiamo žodžio, esančio prieš veiksmazodį, visam sakiniui paneigti, to neįmanoma padaryti prancūzų kalboje (plg. isp. *nadie ha venido*, it. *nessuno è venuto*, o pranc. *personne est venu* – toks vartojimas yra negalimas). Dvigubas neiginys yra prancūzų literatūrinės kalbos norma (Шигаревская 1971: 235).

Kitokia neiginio ispanų ir italų kalbose kaita. Pagrindinis jo bruožas yra paprastumas. Neiginį stiprinantys žodžiai, kaip prancūzų kalbos norma, ispanų ir italų kalbose vartojami rečiau, o šiuolaikinėje prancūzų kalboje antrasis neiginio elementas prie veiksmazodžio yra būtinas ir sudaro veiksmazodžio neiginio rėminę konstrukciją. Tokia konstrukcija nebūdinga ispanų ir italų kalboms. Lyginant prancūzų kalbos rėmines konstrukcijas, tokias, kaip *ne...pas*, *ne point*, *ne...rien*, *ne...personne*, ir atitinkamas ispanų ir italų kalbų *no...nadie*, *non...nessuno* ir t. t., išryškėja esminiai skirtumai. *Pas* ir *point* yra neatskiriami prancūzų kalbos veiksmazodžio neiginio komponentai, *personne* ir *rien* dažniausiai numato neigiamos dalelytės *ne* vartojimą, o ispanų ir italų kalbų *nada*, *nadie*, *niente*, *nessuno* priklauso įvardžių – daiktavardžių kategorijai ir yra savarankiškesni.

Ispanų kalboje galima numanyti neiginį *no*, kai prieš veiksmazodį yra vienas iš žodžių arba sakinių, naudojamų neiginiui pastiprinti. Pvz.: *No lo he visto en mi vida. En mi vida lo he visto. No se lo pudo encontrar en parte alguna. En parte alguna se lo pudo encontrar.* (Bello ir kt. 1954: 350). Taigi prancūzų, ispanų ir italų

kalbų veiksmazodžio neiginys turi ir bendrų, ir skirtingų bruožų. Rašytinėje prancūzų kalboje neužtenka vieno neigiamo žodžio neiginiui išsaugoti sakinyje, o ispanų ir italų kalbose jo visiškai pakanka. Palyginkite pranc. *Non, il n'y avait pas d'issue et **personne** ne peut imaginer ce que sont les soirs dans les prisons.* (Camus 1957: 76). Isp. No, **no** *babka escapatoria y **nadie** puede imaginar lo que son las noches es las carceles* (Camus 1968: 77). It. No, **non** *c'era una via d'uscita e nessuno può immaginare che sono le sere nelle prigioni* (Camus 1975: 100).

Tolesnė visiškai neigiamo sakinio raida prancūzų kalboje siejama su neiginio reikšmės ir svorio funkcijų perkėlimu iš prepozityvinio *n e* į postpozityvinį *p a s* ir su esmingu *n e* reikšmės susilpnėjimu. (Bréal 1908: 206; Nyrop 1930: 27). Tai lemia tiek fonetinės, tiek šių dviejų dalelių funkcionalumo sintaksinės sąlygos: nekirčiuota *ne* pozicija sintagmos viduryje, „e“ redukcija ir tolesnis „n“ iškirtimas (*ne > n'*) priebalsių grupėje sintagmos viduryje (Шигаревская 1961: 241). Ne gali būti vartojamas vienas su kai kuriais veiksmazodžiais, liudijančiais šiek tiek emocinį vartojimą: *je n'ose; je ne peux; on ne saurait mieux dire; je ne cesse d'y penser* (Arrivé ir kt. 1986: 400). Kita vertus, stipri kirčiuota *p a s* pozicija akcentinės grupės arba sintagmos gale, savo paties neigiamos reikšmės įgijimas, dvišaliai *p a s* sintaksiniai ryšiai su tariniu, papildiniu ir aplinkybėmis sustiprina antro neiginio komponento reikšmę.

Tad gramatinių ir fonetinių veiksmų raidos sąveika sudarė sąlygas visiškai pertvarkyti neigiamą sakinį šnekamojoje kalboje. Dvigubas veiksmazodžio neiginys pakeičiamas vienu, išreikštu dalelyte *par excellence*-pas: 1. *Mais il vaut mieux **pas** en parler, parce que ça risque de le faire venir* (Pagnol 1958: 142). 2. *Faut **pas** y jeter l'oeil ou on se la casse. L'amour est un bandeau, c'est connu* (Rochefort 1958: 67). 3. *Je les ai **pas** opposés en rien. Ils ont marié comme ils ont voulu. Faut **pas** opposer les goûts, ça tourne mal* (Mauissant 1959: 127). Praleidus dalelytę *ne* šnekamojoje kalboje prancūzų kalbos veiksmazodžio neiginys tarytum pavirsta mononegatyviniu ir

šiuo atžvilgiu priartėja prie ispanų ir italų kalbų. Skirtumas tik tas, kad yra veiksmazodžio postpozicijoje, o ispanų ir italų kalbose išlieka veiksmazodžio prepozicijoje. Mononegatyvinio tipo sakinių tendencija šiuolaikinėje šnekamojoje prancūzų kalboje neliudija apie kalbos sugrįžimą prie senųjų gramatinių raiškos normų – kaita nevyksta ratu. Mononegatyvizmo tendencija pasireiškia naujai, su kita neigiama dalelyte *pas* vietoj *ne*. Pvz.: *Mais il vaut mieux **pas** en parler*. Pateiktame pavyzdyje vietoj prepozityvinio *ne* pavartotas postpozityvinis *pas*.

Taigi neiginys prancūzų kalboje suskyla į dvi dalis, sudvigubėja ir normaliomis sąlygomis abi dalelytės yra reikalingos tam, kad predikacija įgytų visą neiginio apiforminimą. Prancūzų kalboje neigiama atmosfera apima visą predikaciją, o ne tenkinasi tam tikro signalo prielaidomis informacinio proceso pradžioje. Todėl esant pirmam neiginio signalui žmogaus sąmonėje atsiranda potencialios neiginio galimybės suvokimas ir tik esant reikšmingam signalui suformuojamas visas neiginys, apimantis visus pagrindinius predikacijos elementus.

Išvados

1. Sudurtinis veiksmazodžio neiginys yra prancūzų kalbos sandaros ypatybė ir literatūrinės kalbos norma. Pagal pilnutinio neiginio raiškos priemonių vartojimą prancūzų kalba priklauso polinegatyvinėms kalboms. Ji visiškai pakeitė lotynų kalbos mononegatyvinį sakinį, kuriame antro neigiamo elemento panaudojimas suteikė teigiamą prasmę.
2. Dvigubas veiksmazodžio neiginys prancūzų kalboje turi savo aiškią specifiką. Pagrindinis ispanų ir italų kalbose pagrindinis neiginio bruožas yra jo paprastumas. Prancūzų kalboje antrasis neiginio elementas prie veiksmazodžio yra būtinas ir sudaro rėmines konstrukcijas. Ispanų ir italų kalbose neiginį stiprinantys žodžiai vartojami rečiau, yra savarankiškesni ir priskiriami daiktavardžių ir įvardžių kategorijai.

3. Ispanų ir italų kalbose esant neiginiui *no* (isp.) arba *non* (it.) nė vienas iš neiginį stiprinančių žodžių negali būti prieš veiksmąžodį. Rašytinėje prancūzų kalboje neužtenka vieno neigiamo žodžio neiginiui išsaugoti sakinyje, o ispanų ir italų kalbose jo visiškai pakanka.
4. Tolesnėje prancūzų kalbos neiginio raidoje neiginio reikšmė šnekamojoje kalboje persikėlė iš prepozityvinio *ne* į postpozityvinį *pas* ir dalelytės *ne* reikšmė gerokai sumažėjo, tačiau tai nereikia sugrįžimo prie senųjų gramatinių neiginio išraiškos formų.
5. Prancūzų, ispanų ir italų kalbose veiksmąžodžio neiginys turi ir bendrų, ir skirtingų bruožų. Šnekamojoje prancūzų kalboje, praleidus dalelytę *ne*, neiginys tarytum virsta paprastu (mononegatyviniu) ir priartėja prie ispanų ir italų kalbų, bet pastarosiose kalbose jis yra veiksmąžodžio prepozicijoje, o prancūzų kalboje pereina į postpoziciją.

Literatūra

- Arrivé, M.; Gadet, F. et Galmiche, M. 1986. *La grammaire d'aujourd'hui*. Paris: Flammarion.
- Bain, A. 1904. *Higher English Grammar*. London: Longmans.
- Bello, A.; Cuervo, R.-J. 1954. *Gramática de la lengua castellana*. Buenos Aires: Sopena.
- Bréal, M. 1908. *Essai de sémantique*. Paris: Hachette.
- Camus, A. 1957. *L'étranger*. Paris: Gallimard.
- Camus, A. 1968. *El extranjero*. La Habana: Institut del libro.
- Camus, A. 1975. *Lo straniero*. Milano: Casa Ed. Valentin Bompiani.
- Cela, C.-J. 1975. *Novelas cortas y cuentos*. Moscú: Editorial "Progreso".
- Céspedes, A. de. 1975. *Nessuno torna indietro*. Milano: Mondadori.
- Maupassant, G. de. 1959. *Nouvelles choisies*. Moscou: Editions en langues étrangères.
- Nyrop, Kr. 1930. *Grammaire historique de la langue française*. Vol. 6. Copenhagen: Gyldendalske.
- Pagnol, M. 1958. *Le château de ma mère*. Paris: Editions Pastorelly.
- Proust, M. 1924. *Les plaisirs et les jours*. Paris: Gallimard.
- Riegel, M.; Pellat, J.-C.; Rioul, R. 1999. *Grammaire méthodique de français*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Rocheftort, Ch. 1958. *Le repos du guerrier*. Paris: Grasset.
- Tekavčić, P. 1972. *Grammatica storica dell'italiano*. Vol. 2. Morfo-sintassi. Bologna; Il Mulino.
- Van Ginneken, J. 1907. *Principes de linguistique psychologique*. Paris: Rivières.
- Vendryes, J. 1921. *Le langage: Introduction linguistique à l'histoire*. Paris: La Renaissance du livre.
- Дондуа, К.-Л. 1948. «Грамматическое отрицание как проблема общего языкознания», в кн. *Язык и мышление*. II. Москва, 162–185.
- Дырул, А. М. 1967. «К вопросу о романском двойном отрицании», в кн. *Проблемы диахронии в изучении романских языков: тез. докл.* Минск, 72–74.
- Минто, В. 1905. *Дедуктивная и индуктивная логика*. Перевод с английского. 5-е изд. Москва: Сытин.
- Пешковский, А.-М. 1956. *Русский синтаксис в научном освещении*. 7-е изд. Москва: Учпедгиз.
- Шендельс, Е.-И. 1959. «Отрицание как лингвистическое понятие на материале немецкого языка», *Ученые записки I. МГПИИЯ* 19: 125–142.
- Шигаревская, Н.-А. 1961. «Некоторые фонетические особенности разговорного стиля речи современного французского языка», *Ученые записки ЛГУ. Сер. филол. наук. Романская филология* 59: 238–246.
- Шигаревская, Н.-А. 1971. «Пути развития отрицания во французском языке, к проблеме разговорного стиля речи», *Ученые записки ЛГПИ им. А. И. Герцена* 317.

PRINCIPALS OF FORMATION OF NEGATION AND ITS DIFFERENCES IN CONTEMPORARY ROMANIC (FRENCH, SPANISH, ITALIAN) LANGUAGES

Arūnas Stuogys

In the article it is discussed the evolution of negation in romanic languages. Compound verbal negation is a peculiarity of the French language and the norm of literary language. Verbal negation differs greatly in French, Spanish and Italian languages. In French language it makes up a framal construction ne...pas, where as in Spanish and Italian languages it is typical for the negation to be simple.

Keywords: affirmation, negation, lexical nuance, manifestations of lexics and grammar, zero category, affirmative and negative morphemes, verbal and nominal negation, framal construction, double negation.

Įteikta 2007-05-18; priimta 2007-05-23